

МАРИЯ ДОМБРОВСКА КУЧЕТО

Превод от полски: Ванда Смоховска-Петрова, Алина Петрова-
Василевич, 1983

chitanka.info

Това беше младичка кафява хрътка, с бяло елече.

— Как се казва?

— Тумри, господине — отговори непознатият с кожуха, който я държеше на ремъка.

Кучето, като чу името си, повдигна глава и за миг я държеше вдигната нагоре, гледайки господаря си. Накрая я сведе и не гледаше вече никъде.

Ушите му бяха смешно отметнати назад. Изглеждаше като старателно вчесано с мокра четка, но същевременно си даваше вид, че в момента не държи на външността си. Напротив, по-скоро иска да бъде отблъскващо.

От време на време помръдваше на място краката си и се силеше с поглед да срещне очите на господаря си.

Като че ли си мислеше:

— За нищо на света не искам да те оскърбя, защото те обичам. Ако можем обаче да си идем оттук...

Човекът с кожуха неочаквано го погали: „Не бой се“ — и откопча ремъка на гердана му. Кучето се зарадва и скочи връз господаря си, който нави ремъка и го пхна в джоба на панталона си, след което и двамата с баща ни излязоха.

Когато на Тумри му затвориха вратата под носа, в кестенявите му очи се изписа безумно огорчение. Огледа ни два пъти, а после вече безспирно гледаше бравата на вратата, зад която бе изчезнал господарят му.

Този ден студът беше лют. Дърветата навън се възпрявяха съвсем розови от скрежа и утринното слънце.

По-големият брат, като видя, че Тумри е измръзнал по пътя и че целият трепери, смъкна кадифената салфетка от масичката и внимателно го покри с нея.

Кучето погледна изкосо, без да извърне глава.

Когато мислеше, че никой не го вижда, подуши крадешком салфетката и я изтърси от себе си.

Викахме го, но не обръщаше внимание на това, че сме наоколо.

Най-последно отегчен премина помежду ни до другия край на стаята, легна, опря глава на протегнатите си лапи и без да мига с очи, продължаваше да гледа неподвижно вратата. От време на време ушите му щръкваха леко.

Когато бравата трепна, докосната с ръка от другата страна, Тумри светкавично скочи.

Човекът с кожуха се върна и се усмихна тъжно. Това стигаше. Тумри скочи внезапно на гърдите му, отблъсна се със скок, изразяващ интимна милувка, и близна ръката на господаря си, след което падна отново на четири лапи.

Ние заради него не отидохме на разходка с шейна, а сега гледахме — и ревнувахме.

Но Тумри не забелязваше това и му беше все едно какво правим за него. Махна с опашка, изтича към кухненския вход — и няколко пъти се изправяше нагоре с предните си лапи.

Човекът с кожуха го потупа с грапавата си ръка по кадифената кафява муцуна.

Той вече не се усмихваше.

— Е, Тумри — каза, — довиждане. Ще останеш на добро място. Господарят ти заминава далече.

Кучето смяташе тази реч за излишна, но от любезност я слушаше кокетно, като гушеше глава в коленете му и примижаваше с очи под милувката на грапавата ръка.

Изведнъж беше грубо отблъснат — така, че чак залитна. Непознатият излезе.

Тумри направи това, което в такъв случай прави човекът. Не повярва, че е отблъснат и изоставен.

Изправи се пак до затворената врата, с леко сведена глава.

Челото му се набразди, но очите му още се смееха. Следеше с тях процепа на вратата, като повдигаше и свеждаше глава.

Сега се приближихме към него.

Та нали неслучайно пропуснахме разходката, а може би и пързалката.

— Ела тук, куче, не се натъжавай. Виж, тука са нашите кукли: Розалия, Зоша и Балбина.

— Ще останеш с нас. С нас.

— Легни тук. Тук, където е слънчево.

— Виж колко е топъл подът тук.

— Ще си играем.

— Ще си играем на коне.

— Ти ще бъдеш нашия кон, искаш ли?

— Не? Е добре, ще си бъдеш куче. Ние също ще бъдем кучета. Ние ще бъдем кучета.

— Ние можем да ходим на четири крака. Какво, не вярваш ли? Гледай!

— Тумри, обичаш ли да танцуваш?

— Ще танцуваме. Дай си лапата.

— Виждаш ли, ти си по-голям от мене.

*Вървеше кучето през овеса.
Кучката през житото,
даде кучето пари за бира...*

Тумри изтръгна рязко своите лапи от ръцете ни и с внезапно движение ни отблъсна от себе си.

Затича се из стаята. Хвърляше се с лапи по ред на всички врати, а после — на прозорците. Горещ продължителен вой се изтръгна от муцуната му. Той беше като сподавен плач. На нас ни се струваше, че нощта се е спуснала наоколо и че някой е болен.

Най-после Тумри спря обиколката си, застана неподвижно и като ни гледаше, започна да лае.

Лаят му беше като пресипнали, резки, страшни въпроси: — Защо, защо се случи това? Отворете вратата! Още мога да го настигна.

Не искахме да го пуснем. Искахме да ни обича и растеше в нас ожесточеността на чувствата.

— Ние те обичаме повече.

— Ние не бихме те изоставили.

— Тогава защо лаеш, подло куче?

Изведнъж, напук на самите нас — отворихме вратата. Ще видим.

Тумри изхвъркна като бесен.

Във вестибюла се подхлъзна и падна.

Подтиквани от двойствени чувства, отворихме втората врата, която водеше непосредствено към градината.

Ухаещият, сух въздух на студа скочи в топлия вестибюл.

Нещо звучеше в светлото пространство.

По цветните снегове, под студения сапфирен емайл на небето, Тумри препускаше наслуки в неблагоприятната далечина.

Но Тумри не знаеше, че господарят му бе отпътувал не към дома си, а в обратна посока, в града и за колата, която щеше да го откара на гарата. Отпътува с бричката на баща ни, която отиваше в града за сарача.

Тумри се обърка, изглежда изгуби разсъдък от прекалено много любов и отчаяние.

Побягна по старите следи, по пътя, откъдето бяха дошли, през огромните поля на север към далечната гора.

Не намери господаря си в празната къща на лесничея и изглежда реши да се върне към изходната точка, понеже надвечер изведнъж го зърнахме през прозореца.

Тичаше малко като в безсъзнание насам-натам, с нос в снега, търсеше следа.

Струваше му се, че я е намерил, и се хвърляше стремително напред. Отведнъж се връщаше пак, надничаше в храстите, заставаше изопнат и вдъхваше ледения въздух с пълни гърди. Все едно искаше да го изпие чак до това място, в което още се рееше сянка от миризмата на господаря му.

Умълчани, всички на прозореца, гледахме мъката му.

Ние също страдахме.

Слугите много се зарадваха, че „това куче се върна, господарю“. Затвориха го в склада за дърва.

През нощта се изви вятър. Клоните удряха по покрива.

От далечните поля се носеше еднообразният тътен на снежна буря.

Когато бурята за миг стихваше, чуваше се как Тумри вие в склада.

Наскачахме още по тъмно.

Та нали трябва нещо да се предприеме, нещо да се направи, когато някой страда така.

Изтичахме пъргаво в склада.

Бурята притихна, но нов сняг навя огромни преспи и продължаваше да вали. Стълбите на склада бяха като подути с белите възглавници на студения пух.

Леденият катинар ни пареше пръстите.

Когато отворихме, снегът веднага започна да нахлува косо навътре.

Тумри стоеше вътре, между ухаещите камари дърво, изправен, бдителен и трезвен. Изглежда още чакаше и не искаше даже да легне, за да не пропусне момента, когато той ще се завърне.

Като ни видя, грохна някак изведнъж и отпусна глава.

— Да, това е краят — говореше този жест.

Извикахме го. Доближи се безразлично.

Беше почти тъй студен при допир като снега, така че го прибрахме колкото може по-бързо вкъщи.

— Ето ти мляко.

— Е и кажи защо не ядеш?

— Нали сам виждаш как си измръзнал.

— Ще умреш.

— Нали виждаш, че няма как, че и у нас е приятно.

Тумри вече се държеше спокойно и с достойнство.

Но погледът му изразяваше, че животът му е безразличен и че всичко, всичко му дотяга. Не искаше да яде.

Постоя един миг. Отърси с плясък дългите си уши.

Изглежда чакаше можем ли да кажем нещо за този, за когото той тъгуваше.

Когато се досети, че искаме да спечелим приятелството му, седна и започна да се хапе по гърба, с изопнат преден крак.

После легна тежко, чак костите му изпукаха.

Едва сега погледна всички ни по ред с очи, които питаха:

— Е и какво? Не ви обичам и не мога нищо да направя.

Очите му започнаха да мижат, главата да се клати. Опря я на лапите. В стаята беше така топло.

Въздишка на чисто физическо облекчение повдигна кучешката му гръд.

Смяташе, че не е нужно да видим израза на муцуната му. Сви се на кълбо и я скри в свитите си лапи. Веднага се унесе в сън.

А като го видяхме успокоен, в сърцата ни се събуди винаги — готовата да възкръсне надежда, че ще ни обикне.

Но напрегнатите отношения между нас и Тумри продължиха още доста дълго време.

Дразнеше се все още от нас, а най-много свобода и веселие проявяваше по отношение на баща ни.

Понеже баща ни не изискваше от него никакви чувства. Просто го учеше да преследва дивеча и да търчи след него из полето.

Тумри можеше вероятно да размишлява през това време за своя господар и за мъката на живота.

А ние не се обезсърчавахме, постоянно дебнехме неговото приятелство.

— Видя ли? Отиде подире ми чак до края на градината.

— Ами! Отиде, понеже там сутринта имаше котка. Просто отиде да види дали още седи на дървото.

— Да, това не беше никакво доказателство.

Но веднъж се случи доказателство.

Играехме си на миене на овце на тревата пред къщи.

Тумри спеше наблизко.

Изведнъж всички въображаеми овце избягаха.

Отидохме да ги търсим отвъд портата.

Тогава видяхме как Тумри скочи — забеляза, че ни няма и, в порив на чувство, започна да ни търси.

Това беше малко, но все пак — доказателство.

През лятото Тумри се влюби в кучката на пазача, Филутка.

Той бе в самия разцвет на младостта си. Беше на около една година и не можеше да живее само в отчаяние. Впрочем, Филутка беше наистина мила, дружелюбна и сърдечна.

Очите на Тумри сега сияеха от щастие. Където и да се покажеше Филутка, появяваше се и той и тичаше до нея, без да я изпреварва нито с една крачка. На нас кимаше любезно с глава.

— Аз съм толкова щастлив. Обичате ли ме все още?

До такава степен беше забравил господаря си, че чак ни ядосваше.

Отвърщахме сега на милувките му малко грубо, но ни беше приятно.

В края на лятото се случиха разни неща.

Филутка започна да търчи с бялото куче на овчаря.

През нощта се чуваше как някакви кучета се ръфат под прозорците, а Тумри също беше там.

На заранта ушите и муцуната му бяха наранени и той спеше през целия ден, но през нощта пак се чуваше наоколо гълчавата на препускащите кучета и неговият лай.

Преживяваше бурни драми и авантюри.

И все пак тъкмо тогава стана към нас неимоверно любезен и мил.

Стараеше се да ни посвети колкото може повече от свободното си време.

Без миг колебание, уморен и пребит, скачаше от сън, когато викахме, че искаме да идем на разходка и тичаше заедно с нас. За нас имаше винаги усмивка в очите си.

Съвършено се промени. Стана добър и умен. Като че ли сам изстрадал много, бе разбрал, че не трябва да се причинява болка на другите.

Откликваше на чувствата ни меко и въздържано.

През август най-голямото момиченце се разболя от тифус.

Всички мислеха, че ще умре, но никой не вярваше това.

Таткото плачеше, всички стъпваха на пръсти, а момиченцето говореше несвързано, което впрочем се случваше и без тифус.

По-малките деца можеха безнаказано да се тъпчат с бакла в кухнята, понеже никой не им обръщаше внимание.

Мирисът на карамфили и жега лъхаше от прозорците на стаята.

Беше тъй тихо в жилището, че се чуваше как над резедата в градината бръмчат пчелите.

Тогава Тумри премина тихичко през всички стаи и тури глава на юргана на болното момиченце, до самите ѝ стъпала.

Момиченцето отвори пламналите си очи за първи път в съзнание и каза:

— Тумри.

И сълзите ѝ потекоха отстрани на слепоочието, изпод мигащите клепачи.

Протегна ръка и Тумри внимателно и нерешително, но охотно, се доближи и постави лекичко на дланта ѝ своята муцуна. Сега се издаде окончателно. Той ни обичаше.

След бурите и раздорите на младостта, Тумри живееше цялостно зрелия си живот. Неговото естествено веселие се изявяваше по-пълно, засили се и се укрепил. Оставяше да се шегуват с него и обичаше да си

играе. Беше наистина жизнерадостен и слънчев, като всеки, който е много добър.

Когато му се смеехме, скачаше високо и ръмжеше, за да прикрие стеснението си.

Хващаше ни с леко треперещи зъби за роклите или за дланите, изведнъж се обръщаше и с пълен и луд галоп обикаляше няколко пъти лехата, а щом се оказеше срещу нас, лягаше на земята, навеждаше глава, смееше се и ръмжеше из тихо, а после пак тичаше наоколо.

Когато привечер отивахме с мама на разходка в розовеещите поля, Тумри вървеше отпред с най-красивата си походка, бавно, ритмично и в такт на всяка стъпка махаше с опашка наляво и надясно.

Вървеше си така, пълен със спокойна жизнерадост, както понякога върви човек и тананика в мислите си някоя песен.

Вечер идваше да ни каже лека нощ.

Туряше глава на възглавницата, а ние прегръцахме шията му и така мълчаливо се гледахме.

Тогава не само кучето не можеше да изкаже чувствата си. Ние също не можехме.

През един есенен ден Тумри се разболя.

Беше топло и тихо на двора. Ухаеха джанките и крушите. Из полето бучеше локомотивът, а в градината това звучеше като далечна песен.

Циганското лято блестеше в сапфира на небето.

В тихия, отрупан със слама двор, скърцаха самарите и кресливо разговаряха жените.

Тъй хубаво си играехме. Тумри беше слон и изведнъж всичко свърши.

Той залитна и падна.

Пак се повдигна и застана така, като че ли краката му бяха от слама. Огъваха се и се разкрачваха.

Изведнъж започна да върви само на предните, а задните влачеше зад себе си.

Очите му блеснаха с израз на отчаяние, както някога, много отдавна.

Тичахме с крясък и викахме помощ.

Тумри искаше да върви след нас, но закъса изведнъж в средата на лехата, между астрите.

Стоеше сред розовите и лилави кичури, отваряше муцуна, искаше да лае или да скимти, но само съскане излезе от гръкляна му.

Баща ни разбра веднага. Вид бяс, който се проявява в постепенно парализиране на всички членове, неизлечим и смъртоносен.

— Не трябва да се страхувате. Не може да ви ухапе. Челюстта му е парализирана.

— Тумри нас? Да ни ухапе?

Колко е лош светът, щом като татко можеше да си помисли такова нещо.

Въпреки това вкараха ни насила в стаята и затвориха вратата.

Баща ни отиде за пушката си.

Във всичко това имаше толкова ужас, че не смеехме да се помръднем. Стояхме до вратата на верандата. Видяхме, как Тумри се домъкна до нея, като влачеше задните си крака, с полуотворена муцуна, как пълзеше по стълбите.

Надигна се тежко. Застана още веднъж изправен срещу нас, залитайки. Гледаше мълчаливо и с ужас.

Той не можеше да разбере защо избягахме от него, когато той страдеше.

Сега казвахме:

— Ах, защо не остана при първия си господар. Може би нямаше да побеснее.

И искахме, така както човек иска понякога в живота, всичко да започне отначало.

Да не ни беше обиквал. Де беше намерил господаря си тогава. Да не го виждаме повече. Само да бъде жив.

Но никога не може да бъде друго, освен това, което вече е настъпило, и Тумри умираше.

Видяхме как баща ни отиде при него.

Кучето се хвърли с последен жест на надежда и благодарност в ръцете на господаря си.

А баща ни, въпреки че се владееше, трепна и се оттегли леко на половин крачка.

Тумри клекна, а после падна с предните лапи и муцуната си на земята, сломен напълно.

Беше тъй, като че ли отивате при някого с всичките си чувства — с болка и мъка, с последна надежда и отстъпват от вас леко, само на

половин крачка, с прикрито, неволно отвращение.

Усещаше се, че Тумри е убит преди смъртта си.

Баща ни извика тихо и тъжно името му. Тумри покорно запълзя след него по пътеката между цъфтящите астри чак до езерцето, над което пламтяха есенните листа на кестените.

Чу се изстрел и ние паднахме, хълцайки, на колене.

Баща ни се върна и не продума никому нищо тази вечер.

Погребаха Тумри далеч зад езерцето, на мястото, което беше неприятно, чужбинско и го наричахме Австралия.

Там имаше яма, останала от стара ледница, и се ходеше по пласт от пепелява тръстика. Вятърът шушукаше из храстите на дивия люляк, а водните кокошки тършуваха край брега сред острите зелени кинжали на тръстиките и дигаха глъчка, като хората.

Ние често ходехме там. Хвацахме се за ръце и като обикаляхме бавно около гроба на Тумри, повтаряхме:

*Тук лежи Тумри погребан,
тук, където няма нищо,
в Австралия
под сухата тръстика
лежи Тумри,
Тумри, нашият приятел.*

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.